

מן העיתונות*

אריה ארליך

מנייני מרפסות בביתר עילית

הכל התחיל ב'ברכו' עמום ששמעתי בליל-שישי, ערב שבת הגדול. חשבת שזהו הסֶקֶת-תעתועים. אולי תסמין מדאיג כלשהו. הלכתי מיד לברר האם צלולים מזרזים באוזניים יכולים להיות סימפטום לקורונה. תופעה מוכרת בימי קוביד-תשע-עשרה שבהם כל כחכוח בגרון מעלה מחשבות היפוכונדריות מחשדות. אבל הקול הלך וגבר, הלך ונסק, ולפי מיטב ידיעתי – לא יכול להיות שתעתועי שמיעה כאלה קשורים לקורונה. פתחתי את החלון, וגיליתי את קולו של הרב קרישבסקי – האיש שגר בתחילת הרחוב, שבימים כתיקונם עוסק בכתבי יד תורניים – נישא ברמה.

בינינו מפרידים שלושה בבניינים, וגם עוד כמה עניינים, שלא לדבר על מניינים. מעולם לא התפללנו יחד: איננו משתייכים לאותה קהילה. עוד לא בדקתי את עניין השקפות העולם, טיב המפלגה והמבט הכללי על נושאים שהררים תלויים בהם.

אבל הקורונה הפכה אותנו לחברי קהילה בעל כורחנו, וזה בדיוק מה שרציתי לחלוק אתכם כאן: מבלי שנשים לב – התופעה הספונטנית הזו של מנייני הרחובות והמרפסות – שאיש לא הכריז עליהם או ארגן אותם בצורה מסודרת, אלא הם נוצרו כהתפרצות ספונטנית של יהודים בכל עיר ושכונה, שלא מסוגלים להשלים עם העובדה שהם 'נזרקו', חלילה, מבתי הכנסת – לקחה אותנו בדיוק לכל המקומות שכל כך התאמצנו לברוח מהם.

הגדרות הקהילתיות; ההגדרות המפלגתיות; השייכים החוגיים; הניואנסים בניגונים; זוויות המגבעת, וה'קנייטש' בהשקפת העולם. הדי-אן-איי שלנו עד לעידן הקורונה – הוא כזה שמחייב אותנו לבנות בית כנסת מיוחד לכל תת-נוסח ובדל השקפת עולם. אם אין תקציב לבית כנסת, יהיה זה קרוואן או מקלט, ובלבד ששני יהודים שאינם חובשים את אותה מגבעת לא ימצאו עצמם חלילה עונים יחדיו 'אמן יהא שמיה רבא'. ההגדרה העצמית של רבים מאיתנו היא זו ש"אני לא כמו אלה מבית הכנסת הסמוך".

ופתאום כולנו יהודים. כולנו ראויים להצטרף למניין. כולנו יכולים גם לצרף למניין, את כולם. וכשאינו לנו פריבילגיות לדקדק בציציותיו של האיש מעבר

* מתוך עיתון **משפחה**, כ"ט בניסן תש"פ.

לכביש ולבדוק את השקפותיו של השכן ממול – אנחנו פשוט חוזרים אל הבסיס ועושים את מה שכתוב ב'שולחן ערוך': מצרפים ומצטרפים. מעולם לא ראיתי באף ספר פסק הלכה שלפיו מתפלל בנוסח האר"י אינו יכול להתפלל עם מתפלל בנוסח אשכנז, ואיש עדות המזרח לא יסתדר עם מישהו שמתפלל מתוך 'תכלאל', נו, זה של התימנים.

וכך בוקר-בוקר וערב-ערב אנו מפגשים מהמרפסות. המגוון מדהים ומרגש. הרב קרישבסקי הירושלמי מ'המתמידים', שמאז לא נטש את העמוד המאולתר ולו מפני שקולו יחולל איילות – מתפלל כחזן ממרפסתו ומנעים בכל סוגי הנעימות; אני קורא בתורה ממרפסתי, בגרון ניחר, מתון מתון – בקצב שלא מאפשר לדלג על טעמים ולפיכך הדבר מצריך עבודת הכנה רבתי; רב הקהילה הליטאית, הגאון הגדול הרב אדלר, עומד למטה ומצטרף אלינו בדקדוק הלכה האופייני לתלמידי חכמים שכמותו; השכן הרב רובין, יחד עם בניו, מורידים לביתי את ספר התורה בשני ובחמישי ובשבתות ובימים טובים. ועוד חידוש שאינני רגיל אליו: ספרי 'נביאים'. הבן-יקיר של השכן מפליא לסלסל ב'שיר השירים' ובהפטרות מתוך הקלף.

הרב ידידיה, השכן מהקומה, מצטרף עם בניו בנוסחם שלהם; הרב הולצמן מהבניין ממול מקפיד על 'אנעים זמירות' אחרי התפילה, בנוסח באיאן, חוק ולא יעבור. הרב דץ שמעלי ייתן את קולו בנעימה קרלינאית רמה, ור' אורי רווח, איש התקשורת מהבניין בתחילת הרחוב, יקפיד על 'רבי חנניא בן עקשיא' אחרי התפילה. באחד מימי המועד ערך בר מצווה לבנו ועלה למרפסתי על פי הכללים. לא היו לי סוכריות כשרות לפסח, אולם את אגוזי הלז ששלפתי מכיסי זרקתי לעבר החתן – דומה שנער המצוות לא ישכח כל חייו. הרבה יותר מכל 'בר מצווה' אחר.

ומה התענוג הגדול? התענוג הוא, שכולם מתחשבים במנהגים של כולם. ולא רק מתחשבים: **נהנים ממש** לגלות עולם שלם ומופלא שעד לפני רגע היה מעבר להשגה. מעולם לא צעק אדם מהמרפסת "אצלנו לא נוהגים ככה". כשהמניין מאולתר והשמחה היא על עצם העובדה שאנו זוכים לעובדו יתברך בתת-תנאים, בנסיבות לא נורמליות שעוד ישחזרו אותן גם בעוד מאה שנה – יודעים להעריך וליהנות ממה שיש.

ויש הרבה. הרבה מאוד. יכולנו להעביר את כל החיים מבלי לדעת דבר על תרבותו, נוסחתו ועולמו הרוחני של האחר. עכשיו זכינו להכירו טוב יותר, עד שהדבר מעורר מחשבות על המסגרות הכל כך מתוכננות שיחזרו לחיינו אחרי הקורונה.

ומשמים, אין לי ספק, בת קול יוצאת ואומרת: חזו בני חביבי, שלוקחים את הקורונה שהנחתתי עליהם, והופכים אותה לכתר גדול ומאוחד שהם קושרים לכבודי, יחד כולם קדושה לי הם משלשים. וכשם שהם הסירו מעליהם את המחיצות – כך אני אסיר מהם כל מחלה וכל נגיף, ואגאלם גאולה שלמה במהרה.